

Sprememba Operativnega programa za hrano in/ali osnovno materialno pomoč iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim

marec 2021

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	3
2. VPLIV EPIDEMIJE COVID-19 NA SOCIALNI POLOŽAJ PREBIVALSTVA	3
3. IZVEDENI UKREPI ZA OMILITEV POSLEDIC COVID-19 V OKVIRU OP MPO	4
4. STANJE IZVAJANJA OP MPO.....	5
5. POBUDA REACT EU	6
5.1. Izbor in izvajanje dejavnosti	6
5.1.1 Nakup hrane	6
5.1.2. Razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov	6
5.1.3. Tehnična pomoč	7
5.2. Končni prejemniki pomoči in ugotavljanje upravičenosti.....	7
5.3. Finančni načrt.....	8
5.4. Vključenost ključnih deležnikov	8

1. UVOD

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) v vlogi organa upravljanja Operativnega programa za hrano in/ali osnovno materialno pomoč za podporo iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim, CCI 2014SI05FMOP001 (OP MPO), v skladu s pristojnostmi iz 32. člena Uredbe št. 223/2014/EU, predlaga prvo spremembo OP MPO.

Ključni razlog predlagane spremembe je zagotoviti dodatna sredstva iz pobude REACT-EU, ki predstavlja instrument EU nove generacije. Pobuda REACT-EU predstavlja most med ukrepi za odziv na krizo ter odpravo posledic krize, ki so bili sprejeti v okviru Naložbene pobude v odziv na koronavirus, ter ukrepi kohezijske politike večletnega finančnega okvira za obdobje 2021-2027. Pobuda REACT-EU se, med drugim, osredotoča tudi na podporo najrevnejšim v naši družbi.

Epidemija COVID-19 v Republiki Sloveniji je najrevnejše prebivalstvo še posebej prizadela, zato bomo s sredstvi iz pobude REACT-EU, poleg že obstoječih sredstev OP MPO, zagotavljali pomoč v obliki paketov s hrano ter različne spremljevalne ukrepe do konca leta 2023.

Sprememba OP MPO je pripravljena v skladu z Uredbo (EU) 2021/177 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. februarja 2021 o spremembi Uredbe (EU) št. 223/2014 glede uvedbe posebnih ukrepov za reševanje krize, povezane z izbruhom COVID-19 (Sprememba Uredbe št. 223/2014).

2. VPLIV EPIDEMIJE COVID-19 NA SOCIALNI POLOŽAJ PREBIVALSTVA

Socialni položaj se je v Republiki Sloveniji zaradi vpliva makroekonomskih okoliščin in ugodnih razmer na trgu dela v zadnjih letih izboljšal, vendar pa se je zaradi posledic epidemije COVID-19, ki je bila v Republiki Sloveniji razglašena 12. 3. 2020 in ponovno 19. 10. 2020, v letu 2020 poslabšal.

Zvišalo se je število prejemnikov denarne socialne pomoči¹, kar je povezano predvsem z izgubo zaposlitve in posledično vira dohodkov, saj so se zaradi omejitvenih ukrepov za preprečevanje širjenja COVID-19 številne gospodarske panoge zaprle.

MDDSZ je na podlagi podatkov iz informacijskega sistema Centra za socialno delo (IS CSD) pripravil analizo socialno ogroženih, ki je pokazala, da se je število prejemnikov denarne socialne pomoči in izredne denarne pomoči od aprila 2020 dalje povečalo v primerjavi s preteklimi meseci in preteklim letom. Tako je bilo v maju 2020 10,8 % več prejemnikov denarne socialne pomoči kot maja lansko leto in oktobra 2020 10,4% več kot oktobra lansko leto.

V prvih osmih mesecih leta 2020 je denarno socialno pomoč mesečno prejelo povprečno 62.502 gospodinjstev oz. 98.775 oseb (od tega 72.663 odraslih). V mesecih po razglasitvi epidemije COVID-19, pa je povprečno denarno socialno pomoč prejelo 63.836 gospodinjstev oz. 101.143 oseb (od tega 74.304 odraslih).

Podatki o številu upravičencev do denarne socialne pomoči po starostnih mejah za obdobje od januarja do septembra 2020 kažejo največji porast v mesecu maju 2020, nato število upada. Največji porast je v starostni skupini od 27 do 35 let, torej v delovno aktivni populaciji, ter v deležu števila otrok, kar pomeni, da gre za porast števila družin z otroci.

Število prejemnikov izredne denarne socialne pomoči je bilo v letu 2020 bistveno višje kot v letu 2019, v maju 2020 kar za 47 % večje od števila v maju 2019. Porast števila prejemnikov izredne denarne pomoči je viden najbolj v času razglašene epidemije (od marca do maja 2020) in v času po epidemiji

¹ V skladu z Zakonom o socialnovarstvenih prejemkih je denarna socialna pomoč socialnovarstveni prejemek, namenjen posameznikom ali družinam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti sami zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. Višina denarne socialne pomoči se določi glede na višino osnovnega minimalnega dohodka, ki od 1. 8. 2019 znaša 402,18 EUR.

(junij, julij 2020). V času med epidemijo in po epidemiji se je povečalo predvsem število vlog družin z otroki, in sicer za nakup hrane.

Porast števila socialno in materialno ogroženih oseb sovpada tudi s porastom števila registrirano brezposelnih oseb, ki so hkrati prejemniki denarne socialne pomoči. Po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje je bilo konec maja 2020 med registriranimi brezposelnimi 36.851 oseb prejemnikov denarne socialne pomoči. Le to je kar za 6.620 oseb oziroma 21,9 % več kot maja 2019. V primerjavi s predhodnim mesecem se je njihovo število zvišalo za 5.697 oseb oziroma 18,3 %. Število prejemnikov denarne socialne pomoči med brezposelnimi osebami v mesecu od maja do septembra 2020 ostaja v povprečju za okoli 3.500 oseb višje, kot v mesecih od januarja do aprila 2020.

Socialna situacija v državi bo v prihodnjih letih odvisna od spopadanja z epidemijo COVID-19, zato je nujno načrtovati ukrepe, ki bodo zmanjševali družbeno razslojenost kot posledico krize. Socialno izključene skupine prebivalstva so v času epidemije najbolj izpostavljene, saj zaradi spremenjenega načina izvajanja storitev ne morejo zadovoljevati svojih osnovnih potreb. Evropska komisija je poudarila, da so organizacije, ki zagotavljajo osnovno pomoč ljudem, ki jim grozi socialna izključenost, ključne v boju z epidemijo COVID-19, zato jim je potrebno zagotoviti dodatno finančno pomoč.

Glede na napovedi vpliva epidemije COVID-19 na družbeno in gospodarsko situacijo v Sloveniji v prihodnje pa ugotavljamo, da se bodo letne potrebe po pomoči v hrani v naslednjih letih še povečale. Ocenjujemo, da bo število socialno in materialno ogroženih oseb in posledično potreba po osnovni dobrini - hrani v naslednjih letih narasla za okvirno 25%, zato Republika Slovenija nujno potrebuje dodatna nepovratna sredstva iz pobude REACT-EU.

Z dodatnimi nepovratnimi sredstvi bomo lahko zagotavljali minimalni obseg pomoči v obliki paketov s hrano socialno in materialno najbolj ogroženim osebam ter ustrezno podporo partnerskim organizacijam za izvajanje dejavnosti, ki bodo namenjene omilitvi in odpravi posledic epidemije COVID-19 na najbolj ogrožene osebe.

3. IZVEDENI UKREPI ZA OMILITEV POSLEDIC COVID-19 V OKVIRU OP MPO

Partnerski organizaciji, Rdeči križ Slovenije – Zveza združenj in Slovenska karitas, s katerima ima MDDSZ sklenjeno pogodbo o sofinanciranju dejavnosti razdeljevanja hrane in izvajanja spremljevalnih ukrepov OP MPO za obdobje 2020-2023, sta se v času pomladnega izbruha epidemije COVID-19 soočili z izjemno težko situacijo. Prilagoditi sta morali način razdeljevanja hrane in izvesti vse ustrezne ukrepe za preprečitev širjenja virusa tako na prejemnike kot tudi na njihove prostovoljce, ki pomagajo pri razdeljevanju paketov s hrano, hkrati pa sta se soočali s povečanim povpraševanjem po pomoči v hrani.

Izrazili sta skrb nad dejstvom, da se je povečalo povpraševanje po pomoči v hrani zlasti s strani oseb, ki do izbruha epidemije niso bili njihovi redni prejemniki, vendar pa so zaradi omejitve socialnih stikov kot posledice epidemije povsem izgubile socialno mrežo sorodnikov, prijateljev, in si ustrezne oskrbe s hrano ne morejo zagotoviti same. Prav tako sta opozorili, da bo zaradi izrednih gospodarskih razmer naraslo število socialno ogroženih, saj je brez zaposlitve ostalo veliko ljudi. Posledično sta ocenili porast števila oseb, ki bodo v letu 2020 potrebovale pomoč v hrani, kot tudi povečane potrebe oseb, ki so že v njihovi evidenci prejemnikov pomoči.

MDDSZ je takoj pristopilo k reševanju izrednih razmer in z dobavitelji prehranskih izdelkov dogovorilo predčasno pomladno dobavo izdelkov. V mesecu maju 2020 je bilo v skladišča partnerskih organizacij dobavljenih okrog 1.214.000 kg hrane (pšenična moka, mleko, olje, riž, testenine, konzervirani pelati, konzerviran fižol).

Prav tako je MDDSZ predlagalo, Vlada Republike Slovenije pa dne 12. 5. 2020 sprejela sklep št. 41012-32/2020/3 o prerazporeditvi 600.000 EUR iz leta 2022 v leto 2020, kar je MDDSZ omogočilo, da je septembra 2020 v skladišča partnerskih organizacij dobavilo dodatnih 500.000 kg hrane.

MDDSZ je tako v skladišča obeh partnerskih organizacij v letu 2020 dobavilo skupaj 4.000 ton hrane.

4. STANJE IZVAJANJA OP MPO

V okviru OP MPO se od leta 2014 dalje izvajajo tri vrste dejavnosti:

- nakup hrane,
- razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov,
- tehnična pomoč.

Za redno dobavo hrane v centralna skladišča partnerskih organizacij, ki so zadolžene za razdeljevanje hrane materialno najbolj ogroženim osebam, je zadolženo MDDSZ, ki je do konca septembra 2020 iz OP MPO nabavilo več kot 24.000 ton hrane (moka, riž, olje, testenine, konzervirana zelenjava, mleko).

V letih 2015 in 2016 je pakete s hrano prejelo več kot 180.000 prejemnikov, nato pa je število prejemnikov zaradi pozitivnih gospodarskih trendov letno pričelo upadati, tako smo v letu 2019 beležili 152.548 prejemnikov.

Partnerski organizaciji izvajata tudi različne spremljevalne ukrepe (podpora družinam in posameznikom pri srečevanju z vsakodnevnimi težavami, individualno psihosocialno svetovanje in pomoč, krepitev socialnih veščin, ipd.) v katere je bilo v prvih letih vključenih letno okrog 25 % prejemnikov hrane, nato pa je % vključenosti pričel naraščati. V letu 2019 je bilo v različne spremljevalne ukrepe vključenih 59% prejemnikov.

MDDSZ je konec leta 2019 za ostanek razpoložljivih sredstev OP MPO sklenilo pogodbe za dobavo hrane in za razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov do konca leta 2022. Obseg dodeljenih sredstev je nižji v primerjavi s preteklimi leti, saj so statistični podatki in podatki partnerskih organizacij v letu 2019 kazali na trend upadanja povpraševanja po pomoči v hrani zaradi ugodnih gospodarskih razmer.

Ob upoštevanju že izvedenih prerazporeditev sredstev iz leta 2022 v leto 2020 zaradi povečanih potreb kot posledica epidemije COVID-19, bo iz trenutnega obsega OP MPO v letu 2021 dobavljenih 3.100 ton hrane, v letu 2022 pa le 2.200 ton hrane. Sredstva, načrtovana za nakup hrane v letu 2023 v višini 220.475,03 EUR, še niso dodeljena.

Do 31. 12. 2020 je bilo za izvajanje OP MPO iz Proračuna RS izplačanih skupaj 18.960.491,69 EUR oziroma 79% vseh načrtovanih sredstev, kar je razvidno iz spodnje Tabele 1.

Tabela 1: Realizacija 2014-2020 in načrt financiranja 2021-2023 v okviru obstoječega OP MPO (EU in SLO del)

Dejavnost OP MPO	Realizacija 2014 – 2020	2021	2022	2023	SKUPAJ
Nakup hrane	16.621.540,30	2.321.164,82	1.677.814,59	220.795,23	20.841.314,94
Razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov	1.657.630,68	232.116,49	167.781,46	26.602,86	2.084.131,49
Tehnična pomoč	681.320,71	159.000,00	175.746,99	190.533,87	1.206.601,57
SKUPAJ	18.960.491,69	2.721.281,31	2.021.343,04	437.931,96	24.132.048,00

Do 4. 12. 2020 je bilo s strani organa za potrjevanje certificiranih skupaj 18.315.561,28 EUR izdatkov oziroma 97% vseh izdatkov.

Na Evropsko komisijo smo posredovali dvanajst vmesnih zahtevkov za plačilo v višini 15.623.759,85 EUR (EU del), od kateri nam je v Proračun RS že povrnila 15.495.392,04 EUR.

Iz Tabele 1 je razvidno, da iz obstoječega OP MPO nimamo na voljo zadostnih sredstev, da bi lahko zagotovili povečane potrebe materialno ogroženim osebam v naslednjih treh letih, zato predlagamo, da manko sredstev zagotovimo iz pobude REACT-EU. Na tak način bomo brez večjega tveganja za prejemnike pomoči zagotovili most med obstoječo in novo finančno perspektivo.

5. POBUDA REACT-EU

5.1. IZBOR IN IZVAJANJE DEJAVNOSTI

Iz pobude REACT-EU se bodo izvajale iste vrste dejavnosti kot iz OP MPO, t.j. nakup hrane, razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov ter tehnična pomoč. Upravičene bodo dejavnosti, ki se bodo izvajale v obdobju od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2023, ter izpolnjevale določila Uredbe št. 223/2014/EU, Sprememba Uredbe št. 223/2014 in nacionalne zakonodaje.

Dejavnosti v okviru pobude REACT-EU se bodo izvajale vzporedno z že potrjenimi dejavnostmi v okviru OP MPO, kar nam bo omogočilo kontinuirano in nemoteno zagotavljanje pomoči najbolj ogroženim brez dodatnega administrativnega bremena.

5.1.1 NAKUP HRANE

MDDSZ bo v vlogi upravičenca za izvajanje dejavnosti izvedlo postopek javnega naročila za nakup (dodatne) hrane ter pri tem upoštevalo zakonodajo s področja javnega naročanja. V postopku bo izbralo ponudnike, ki bodo v skladu s pogodbo, predvidoma trikrat letno, dobavljali hrano v skladišča izbranih partnerskih organizacij. Pri izboru ponudnikov bo upoštevana zakonodaja s področja varnosti potrošniških izdelkov. Količina in vrste prehranskih izdelkov za dobavo bodo določene na podlagi potreb in razpoložljivih sredstev za nakup.

5.1.2. RAZDELJEVANJE HRANE IN IZVAJANJE SPREMLJEVALNIH UKREPOV

Upravičenec za izvajanje dejavnosti je partnerska organizacija.

Izvajalce dejavnosti razdeljevanja hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov, ki bodo namenjene blaženju posledic COVID-19 na materialni položaj najbolj ogroženih oseb, in bodo financirane iz pobude REACT-EU, bo MDDSZ v skladu s 86. členom Zakona o začasnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic COVID-19 (ZZUOOP) izbral neposredno, brez izvedbe javnega razpisa.

MDDSZ bo izvajalce, ki nudijo materialno pomoč najbolj ogroženim v okviru OP MPO, pozvalo k posredovanju vloge za sofinanciranje dejavnosti razdeljevanja hrane in spremljevalnih ukrepov, ki bo namenjena omilitvi in odpravi posledic COVID-19 z zagotavljanjem materialne pomoči najbolj ogroženim osebam. Vloga bo morala vsebovati osnove informacije o izvajanju dejavnosti ter ukrepov, ki bodo namenjeni blaženju posledic COVID -19.

MDDSZ bo izvedel oceno kakovosti vloge, pri kateri bo ugotavljal skladnost vloge s cilji OP MPO, in sicer: ustreznost utemeljitve stanja in potreb, skladnost s cilji in namenom OP MPO, upravičenost ciljne

skupine do pomoči iz OP MPO, prispevek dejavnosti k blaženju posledic COVID-19 na socialni položaj najbolj ogroženih ter skladnost s horizontalnimi načeli, zlasti k zagotavljanju enakosti moških in žensk.

V kolikor bo MDDSZ ugotovilo, da je vloga kakovostno ustrezna, popolna in točna, bo vlagatelju izdalo sklep o izboru in neposredni potrditvi dejavnosti, ter z njim sklenilo pogodbo o sofinanciranju dejavnosti.

Postopek dodelitve sredstev in podrobnejša merila za sofinanciranje dejavnosti bo s sklepom določil minister, pristojen za socialne zadeve.

Dejavnosti se bodo sofinancirale iz dodeljenih sredstev REACT-EU za leto 2021. Upravičeno bo sofinanciranje upravnih stroškov ter stroškov prevoza in skladiščenja po pavšalni stopnji 5% stroškov nakupa hrane in stroški spremljevalnih ukrepov po pavšalni stopnji 5% stroškov nakupa hrane.

Pri izračunu količine hrane, ki jo bo MDDSZ dodelilo posameznemu izvajalcu, bo upoštevano število evidentiranih prejemnikov pomoči v letu izbruha COVID-19, t.j. v letu 2020, ter razpoložljiva sredstva.

5.1.3. TEHNIČNA POMOČ

V okviru tehnične pomoči se bodo izvajale aktivnosti, ki bodo zagotavljale učinkovito upravljanje, izvajanje, nadzor in spremljanje dejavnosti, financirane iz pobude REACT-EU, ter krepile upravno zmogljivost partnerskih organizacij in drugih izvajalcev za odzivanje na krizne razmere, ki so posledice izbruha COVID-19.

Financirale se bodo naslednje aktivnosti tehnične pomoči:

1. Administrativna in strokovna podpora organu upravljanja, organu za potrjevanje in prejemanje plačil iz Komisije ter revizijskemu organu pri izvajanju nalog – stroški zaposlitve oseb;
2. Kontrola higienske in zdravstvene ustreznosti dobavljene hrane – stroški zunanjih izvajalcev;
3. Informiranje in obveščanje javnosti: priprava promocijskega materiala, obveščanje javnosti, medijske kampanije, priprava gradiv, organizacija konferenc, seminarjev, posvetovanj;
4. Pomoč in krepitev zmogljivosti partnerskih organizacij za odzivanje na krizne razmere, ki so posledice izbruha COVID-19: prilagoditve razdelilnega mesta in prostorov, v katerih se izvajajo spremljevalni ukrepi, nakup opreme, ipd.

Do sredstev tehnične pomoči so upravičeni organ upravljanja, organ za potrjevanje in prejemanje plačil iz Komisije, revizijski organ, partnerske organizacije.

5.2. KONČNI PREJEMNIKI POMOČI IN UGOTAVLJANJE UPRAVIČENOSTI

Končni prejemniki pomoči bodo osebe, ki živijo ali so se znašle v težkih socialnih in materialnih razmerah. Upravičenost oseb do pomoči bodo ugotavljale izbrane partnerske organizacije bodisi na podlagi predloženih dokumentov prosilcev bodisi na podlagi presoje, da je oseba v hudi socialni stiski in nujno potrebuje pomoč.

V postopku ugotavljanja upravičenosti osebe do pomoči bo predstavnik partnerske organizacije ocenil potrebno trajanje pomoči in količino dodeljene hrane.

Osebam, katerih socialni položaj se je poslabšal zaradi epidemije COVID-19 (npr. izguba zaposlitve) bo namenjena dodatna pomoč.

Postopek ugotavljanja upravičenosti in kriterije za dodelitev pomoči posamezni osebi bodo partnerske organizacije podrobneje opredelile v vlogi za sofinanciranje dejavnosti razdeljevanja hrane in izvajanja spremljevalnih ukrepov.

Izbrana partnerska organizacija bo s postopki in kriteriji za dodelitev pomoči ogroženi osebi seznanila razdeljevalce pomoči in prisilce.

Pri opredeljevanju in nujenju pomoči ogroženim osebam se bodo dosledno upoštevala določila Uredbe št. 223/2014/EU.

5.3. FINANČNI NAČRT

Glede na že podane podatke in ocene vpliva epidemije COVID-19 na socialni položaj prebivalstva v Republiki Sloveniji naj bi se v naslednjih treh letih število socialno in materialno ogroženih oseb in posledično osnovna potreba po pomoči v hrani povečala za približno 25%, kar pomeni, da bo potrebno zagotoviti približno 5.000 ton hrane letno.

Ob upoštevanju obstoječih sredstev OP MPO in potreb po zagotovitvi dodatnih količin hrane in s tem povezanih stroškov partnerskih organizacij za razdeljevanje dodatne hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov na MDDSZ ocenjujemo, da bi potrebovali dodatna nepovratna sredstva iz pobude REACT-EU v skupni višini 8.915.788 EUR.

Finančni načrt po dejavnostih iz sredstev REACT-EU je predstavljen v Tabeli 2, v katerem smo upoštevali dodelitev sredstev REACT-EU v letu 2021, zagotovitev 100% sofinanciranja iz EU proračuna in upravičenost stroškov do 31. 12. 2023.

Tabela 2: Finančni načrt po dejavnostih iz sredstev REACT-EU (100% EU sofinanciranje)

Dejavnost – REACT-EU	Dodelitev REACT-EU 2021
Nakup hrane	7.700.000
Razdeljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov*	770.000*
Tehnična pomoč	445.788
SKUPAJ – REACT-EU	8.915.788

*Od tega zneska je za spremljevalne ukrepe namenjenih 385.000 EUR.

5.4. VKLJUČENOST KLJUČNIH DELEŽNIKOV

MDDSZ je ključne deležnike pozval k posredovanju pripomb na predlog spremembe OP. Do roka je prejelo mnenje naslednjih organizacij: Društvo Malteška pomoč Slovenija, Rdeči križ Slovenije – Zveza združenj, SIBAHE – slovenska banka hrane, Urad RS za nadzor proračuna, Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje, Zveza prijateljev mladine Slovenije. MDDSZ je organizacijam podal pojasnila in odgovore, ter njihova mnenja smiselno upoštevalo.

V skladu z veljavnimi ukrepi za preprečevanje širitve COVID-19 je MDDSZ s ključnimi deležniki 22. 12. 2020 organiziral posvet na daljavo. Posveta so se udeležili predstavniki naslednjih humanitarnih organizacij: ADRA Slovenija, Društvo Malteška pomoč Slovenija, Rdeči križ Slovenije – Zveza združenj, Slovenska karitas, Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje in Zveza prijateljev mladine Slovenije, ter predstavniki organa za potrjevanje – Ministrstvo za finance, Sektor za upravljanje s sredstvi EU/CA, revizijskega organa - Urad RS za nadzor proračuna, ter organa upravljanja – MDDSZ.